

- na co se připravit?

Evropské peníze nepodpoří v příštích letech pouze velké dopravní stavby, ICT projekty řízené státní správou nebo investice podnikatelů. Téměř 20 procent celkové alokace dotací pro Českou republiku bude určeno na projekty místních samospráv.

Pro obce nejsou dotace z EU samozřejmě žádnou novinkou, v novém rozpočtovém období ovšem došlo k celé řadě změn. Tou zásadní je vznik **Integrovaného regionálního operačního programu (IROP)**, který nahrazuje sedm regionálních operačních programů (ROP), Integrovaný operační program (IOP) a část Programu rozvoje venkova (PRV). Pokusíme se s pomocí informací dostupných k březnu 2015 porovnat IROP a jeho předchůdce a nastíníme, jaké dotační možnosti se obcím otevírají.

Data jsou možná nudná, ale důležitá – **IROP rozdělí do roku 2020 mezi žadatele z řad obcí, krajů a obecně veřejné správy přibližně 127 mld. korun**, program bude řízen Ministerstvem pro místní rozvoj (MMR), které při hodnocení projektů využije síť svých Center pro regionální rozvoj (CRR), dotace z IROP standardně pokryje 85 procent způsobilých nákladů na projekt, u projektů obcí přidá stát k 85 procentům z EU ještě 5 procent ze svého.

Dotaci z IROP je možné přiblížit jako prostřenou tabuli, na níž se nachází 127 mld. korun. Stůl pevně drží čtyři nohy definující **hlavní prioritní oblasti programu**, kterými jsou investice do (1) regionů, (2) lidí, (3) institucí a (4) komunitně vedeného místního rozvoje. Rozdělení finančních zdrojů pro jednotlivé priority je následující:

Regiony	42,9 mld. Kč
Lidé	47,8 mld. Kč
Instituce	22,0 mld. Kč
Komunitně vedený místní rozvoj	10,7 mld. Kč

Vyvážený rozvoj území

Prioritní oblasti jsou hlouběji rozpracovány do specifických cílů a jejich nastavení na první pohled indikuje, že by IROP měl pomoci **zajistit vyvážený rozvoj území celé republiky a zlepšit fungování veřejné správy**. Díky Integrovanému regionálnímu operačnímu programu by tak mohlo vzniknout množství malých projektů, které lze bez jakýchkoli politických prohlášení nazvat jako smysluplně využitě evropské peníze.

Příkladem mohou být **projekty realizované s pomocí podpory z ROP v minulých letech** jako třeba nová pěší zóna v centru východočeského Opočna (viz obrázky).

Při podrobném čtení programových dokumentů se však ukazuje, že se obce v porovnání s minulým obdobím musí připravit na nové aspekty, které využití evropských peněz příliš nezjednoduší. Bohužel byla část aktivit známých z regionálních operačních programů při přípravě IROP opomenuta, doposud nezodpovězenou otázkou je i množství peněz, jež jsou skutečně určené přímo pro obce.

Důležitost strategií a dotační příležitosti

Aby byl projekt podpořen z rozpočtu IROP, investice bude muset být v souladu s několika strategickými dokumenty vytvořenými jak na evropské či národní, tak zřejmě i regionální a obecní úrovni. Při zdůvodňování žádosti o dotaci již nepůjde o v podstatě příjemné „slohové

cvičení“ popisující projekt a jeho výstupy. Posouzení harmonie projektu s nahoře definovanými prioritami bude mnohem přísnější. Pokud bude navíc strategie zcela chybět, může to zabránit vyhlášení dotačních výzev.

Podívejme se však na zmíněné strategie i z jiného pohledu. **IROP bude podporovat jak projekty individuální, tak tzv. integrované**, které mají ve větší míře posilovat vazby mezi městy a jejich spádovým územím. Na projekty vycházející z Integrovaných územních investic, Integrovaných plánů rozvoje území a Komunitně vedeného místního rozvoje (CLLD) bude vyčleněna téměř třetina celkového rozpočtu IROP, a pokud situaci hodně zjednodušíme, bude mít projekt navázaný na integrované strategie při hodnocení přednost nebo získá vyšší míru podpory. Právě u těchto projektů bude více než kde jinde posuzováno, jestli plánovaná investice odpovídá stanovenému směru územního rozvoje a je zanesena v integrované strategii. Konkrétní podoba těchto, určitě ne jednoduchých procesů, není zatím plně zřejmá.

Jaké investice mají šanci podporu získat? V praxi by se nastavení dotací pro obce mělo odrazit například v podpoře veřejné dopravy, sociálního bydlení, vzdělávání, eGovernmentu, energetických úspor a časově i obnovy památek. Zkusme to však detailněji.

Udržitelná doprava a integrovaný záchranný systém

Obce mohou počítat s podporou projektů spojených s udržitelnou dopravou. Pod termínem se ukrývají například investice do přestupních terminálů, nízkemisních dopravních prostředků, moderních technologií (systémy řízení a placení v MHD), případně budování parkovacích systémů. S tím souvisí i opatření ke zvýšení bezpečnosti železniční, silniční, cyklistické a pěší dopravy. Podporován bude i rozvoj komunikací II. a III. třídy, ale pouze těch explicitně zmíněných v IROP.

Avizovaná povinnost sladit projekt s vyššími strategiemi se projevuje v provázanosti investice s Dopravní politikou ČR 2014-2020, strategickými projektovými návrhy, plány udržitelné městské mobility či Národní strategie rozvoje cyklistické dopravy ČR pro léta 2013-2020. U investic do komunikací bude muset mít žadatel připravený plán údržby a zajištění prostředky ke spolufinancování.

Sociální inkluze

Dalším větším celkem, na který bude možné získat dotaci, jsou projekty usilující o sociální inkluzi. Obce tedy mohou připravovat investice do nových i stávajících zařízení komunitní péče, příspěvek se vztáhne i na poskytování sociálních služeb v terénu (osobní asistence, programy pro ohroženou mládež, různé typy poradenství), vyloučeny nebudou ani projekty sociálního bydlení. Žadatelem mohou být obce i neziskový sektor, nikoli podnikatelé.

Projekty budou muset splňovat podmínky strategických plánů sociálního zabezpečování, koncepce rozvoje sociálního bydlení nebo třeba Národní strategie rozvoje sociálních služeb 2014-2020. Často budou podpořeny pouze projekty v sociálně vyloučených územích, případně v místech, kterým vyloučení hrozí.

Vzdělávání

IROP myslí také na rozvoj škol, formálních i neformálních vzdělávacích zařízení pro obyvatele obcí od předškolního věku až po dospělé. Dotace pomohou jak se stavebními pracemi, tak s pořízením odborného vybavení. Zatímco u předškolních zařízení bude možné zvyšovat kapacitu tříd, u základních a středních škol dotace podpoří jen stavbu či vybavení odborných učeben, dílen či laboratoří. Smyslem je vytvoření prostředí, ve kterém se zvýší kvalita vzdělávání a zintenzivní se dopady výuky na budoucí pracovní uplatnění.

Při přípravě projektů si uchazeči musí dát pozor, aby jejich žádosti zohlednily cíle místních a krajských akčních plánů rozvoje vzdělávání a kupříkladu také Implementačního plánu strategie celoživotního učení.

Energetické úspory

Pokud obce vlastní bytové domy se čtyřmi a více bytovými jednotkami, mohou získat dotaci na snížení jejich energetické náročnosti, případně na projekty zapojující alternativní zdroje energie. Kromě standardních opatření jako zateplování fasád a výměna oken se dotace vztáhnou na nové kotle či účinná tepelná čerpadla.

Ani u energetických úspor nebude možné podporovat nahodilé projekty. Investice musí vést ke splnění závazných cílů definovaných v evropských směrnících a českých nařízeních o energetické účinnosti budov.

Kulturní a přírodní dědictví

Část ze 40 tis. kulturních památek, jež se nachází na území republiky, patří do vlastnictví obcí. V minulých letech tedy byly cedule s nápisem „Rekonstrukci podpořila EU“ velmi časté, IROP bohužel možnosti podpory obnovy kulturního a přírodního dědictví omezuje. Nejinak je tomu u projektů rozvíjejících cestovní ruch.

Dotace bude možné získat jen na památky zapsané na seznamu UNESCO, případně na indikativním seznamu UNESCO, podpoří také rekonstrukce 251 mimopražských národních kulturních památek a 550 památek na indikativním seznamu národních kulturních památek. Projekt musí být v souladu s Integrovanou strategií podpory kultury do roku 2020.

ICT ve veřejné správě

ICT technologie a obecně eGovernment, tedy elektronizace výkonu veřejné správy zůstanou prioritní oblastí i v IROP. Dotace podpoří rozvoj systémů, cloudová řešení, rozšiřování služeb a zvyšování kybernetické bezpečnosti v obcích.

Základním principem investic do ICT bude možnost sdílení výstupů ve formátu open data a soulad s velkými ICT projekty ministerstev a krajů. Nedílnou součástí zůstane i dodržování standardů kybernetické bezpečnosti státu.

Dokumenty územního rozvoje

Aby byly investice doopravdy smysluplné, musí být založeny na reálných základech. Obce s rozšířenou působností budou moci získat dotaci na přípravu dokumentů potřebných ke svému územnímu rozvoji. Podpora se bude týkat jak územních plánů, tak územních studií a regulačních plánů.

Prioritními žadateli o dotace na základní koncepci rozvoje nebo dokumenty ke konkrétním infrastrukturním projektům budou obce z hospodářsky problémových regionů, jež definuje Strategie regionálního rozvoje ČR.

Kde jsou slabá místa?

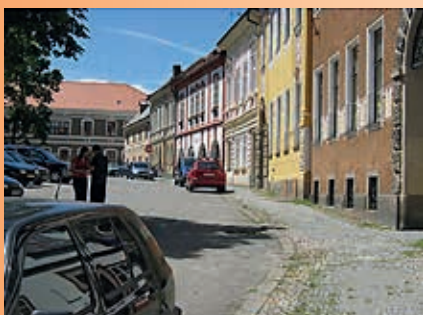
Jednotlivé specifické cíle ukrývají možnosti podpory pro řadu komunálních projektů. Ve všech oblastech je ovšem velmi zřetelný **důraz na provázanost konkrétních investic s vyššími plány a strategiemi**. Vzhledem k efektivnosti využití evropských peněz to nelze považovat za problém. Nastavení IROP však nepochybně zvyšuje tlak na správné nastavení oněch vyšších, tedy národních, regionálních či místních strategií. Pouze jejich vhodné a včasné zpracování umožní podporu projektů, které zvýší kvalitu života v českých, moravských a slezských regionech.

Obce by tedy rozhodně neměly váhat jak s přípravou svých projektů, tak ani s důkladným prověřením dlouhodobých strategií. Někdy bude nutné i tlačit na jejich vznik a dohlédnout, aby se v nich obecní plány explicitně objevily.

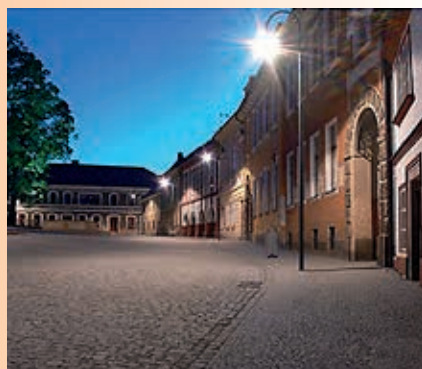
Především **malé obce do 500 obyvatel jsou postaveny do nelehké pozice**. Zatímco dříve byly jejich projekty podporovány z Programu rozvoje venkova, nyní budou muset o dotační podporu soupeřit s řádově mnohem většími obcemi, třeba i krajskými městy.

První evropské peníze z IROP by se měly začít rozdělovat ve druhé polovině letošního roku. **Peníze se však do obcí reálně dostanou až v příštím roce**. Evropské dotace nejsou jediným potenciálním zdrojem podpory investic. Řadu projektů podpoří i státní či krajské prostředky. Přesto by v příštích letech měly vzniknout pouze dlouhodobě udržitelné projekty. Jen takové totiž dávají smysl.

Ing. Miloš Ciniburk

Pěší zóna v Opočně před a po rekonstrukci

Autor se dlouhodobě věnuje projektovému řízení a projektům spolufinancovaným ze strukturálních fondů či národních zdrojů. Administrativně řídil realizaci projektů

v OP Podnikání a inovace (OPPI), Integrovaném operačním programu (IOP), Programu rozvoje venkova (PRV), OP Lidské zdroje a zaměstnanost (OPLZZ) a regionálních operačních programech (ROP). Působí jako interní projektový manažer a senior konzultant ve společnosti eNovation. Je členem Společnosti pro projektové řízení a držitel certifikátu IPMA „D“.